

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 41. V LJUBLJANI, dné 13. septembra 1907. Leto II.

vprašanje in socialno-vzgojno. Narodnostno vprašanje pravzaprav ne bi smelo biti zapreka strokovnemu združevanju. Ako je temu tako v Trstu, so krive ondotne razmere, ki pa slone na tolikoletnih zgodovinskih pogojih, da jih ni namah mogoče odpraviti. Dejstvo stoji, da socialno-demokratsko strankarsko vodstvo v Trstu ni internacionalno, ampak zelo nacionalno omejeno in sicer udarjeno na laško plat. Iz stranke se je ta duh zanesel tudi v strokovno organizacijo, ki je seveda, mesto da bi bila nestrankarska, čisto v rokah tržaških »marksistov«, kakor se sami imenujejo.

Drugo vprašanje je vzgojno. Tržaška socialna demokracija je prepojena duha iz bližnjega kraljestva. Ondi pa se socialno-vzgojna stran čisto zanemarija. Italijanski socialni demokratje so kričači, hujskači in imajo hudo »protifarško« bolezen. Odtod neprestane gonje, pobiranje šip, demonstrativni obhodi, klanje in svinjarjenja po listih. Takšna je tudi tržaška socialna demokracija. O izobraževanju delavstva ni niti pojma. Predavajo sicer semtertja o »francoski revoluciji«, »zavzetju Rima«, »bogastva cerkve« itd., ali znanost, ki je tu v obilnih frazah, kakor je pri Lahih vobče navada, naproda, je lažizanost, ker ni svobodna in nepristranska, ampak po »marksistovskih« načelih nalašč za sodruge prikrojena. Znanost pa ne pozna nobenih socialno-demokratskih dogem.

To so torej hibe. Slovenski delavci so zato v Trstu živo čutili potrebo samolastne organizacije. Najprej in najbolj so seveda potrebovali strogo strokovno organizacijo, da se okrepe za mezni boj z industrijskim velepodjetništvom. In glej — po dolgih, dolgih desetletjih, so tržaški slovenski advokatje ustanovili narodno delavsko organizacijo. Če si jo ogledaš odspred in odzad in vprašaš, kaj je, se ti nudijo same uganjke. Ali je to strokovno-delavska organizacija? Ne, kajti v njej poleg delavcev sedijo s pravico glasovanja in odločevanja advokati, profesorji, žurnalisti, kapitalisti itd. Na njenem programu ni prav nobene določene izvedene točke glede na mezni boj ali izboljšanje plačivnega razmerja razun par fraz. Tisti, ki so program sestavili, o takih stvareh niti oddaleč sanjali niso. Ako vprašaš, ali je to nepolitično

društvo, tudi pravega odgovora ne dobiš, kajti o kakem izobraževanju pri tej organizaciji ni prav nobenega govora. Ali je politično društvo? Komaj veš, kaj bi na to dejal. Za nobeno politično stranko se ti ljudje ne izrekajo. Tako izgleda ta ne tič ne miš.

Zadnji dogodki v Trstu so dokazali, kaj da je pravzaprav to društvo, ki ga ne moremo imenovati delavsko, ker so njega člani lahko nedelavci in so dejansko tudi advokatje in kapitalisti njega voditelji. Ta »narodno-delavska« organizacija se je jela odlikovati pri kravalih in škandalih ter provokacijah. Ko je prišlo v Prosek pevsko društvo »Ljubljana«, so ga člani »narodno-delavske organizacije«, mesto, da bi počastili svoje brate iz Kranjske, nesramno napadli, izzivali in žalili in sicer zato, ker slučajno člani »Ljubljane« niso liberalci, ampak krščanski demokratje. Tako so torej delavci od tržaške organizacije sprejeli pevce-delavce in sotrpine! To je škandal, ki kaže tržaško »narodno-delavsko« organizacijo v najgrši luči. To niso delavci, ampak od liberalnih advokatov za demonstracije dresirani kričači, ki se znajo izvrstno dreti na čast Hribarju, od katerega morajo njegovi delavci pošteno zasluženo plačo sodnijskim potom izterjati, to niso demokratje, ampak tržaškim škricem prodani štatisti za štafažo, to niso nobeni narodnjaki, ampak provokaterji, ki z banderami ležajo okoli in iščejo pretepa, niso ljudje, ki bi mogli socialnim demokratom imponirati, ampak zapeljane šviga-švage.

Tržaško pošteno okoličansko ljudstvo naj se vendar enkrat vzdrami in dene dela svojih dosedanjih voditeljev na tehtnico. Če jih dobio prevagajo, bodo videli, kako malo so zanj storili. Nikjer gospodarskih društev, nikjer zadržug, nikjer organiziranega izobraževanja in zdaj so delavce še za strokovno organizacijo ogoljufali s tem, da so ustanovili društvo za kričače in podrepnike siti gospodi iz kavarne »Balkan«. Če kakega Laha nabijejo, potem polnijo cele grmade papirja, opisujoč ta junaški čin in se bahajo, da so Slovenijo rešili. Zato pa, da bi delavcu pomagali do boljših delavskih razmer, pa še prsta ne ganejo v svoji prena-jedenosti.

»Čemu to vprašaš? Pride ura, pa zavihitim bič. Že dve leti ga vihitim nad slovenskim farizejstvom. Vraga, ali naj božam filistre in šušmarje, ali naj jim puščam s krampom na glavi, če me zapode v tujino stradat. Če nočeš plesati na njih harmoniko, pa pojdi, kanalja! Umri v tujini, da le ne zrasteš nad njih glave.«

»Bori se proti farizejstvu! Metal boš bob ob steno.«

»To je bilo predlanskim, veš. Veliko slavnost so obhajali takrat naši veliki možje. Uganjalo se je farizejstvo, prodajalo se je na debelo in drobno. Ves zarod je danes že okužen z njim. Pripeljal sem se na tisto slavnost ves umazan in prašen na kolesu. Študentje so me pozdravljali kot starega znanca. Zagledal sem pa v prvih vrstah prijatelja profesorja. Napravljen je bil za cesarsko parado. Stopil sem tik njega in ga pomilovalno pogledal. In veš, ta kanalja mi je šepnil, naj grem od njega. Ostal sem nalašč in se mu smehljaj in gledal klovna.«

Molčala sva nekaj trenutkov, potem je pričel iznova:

Narodna delavska organizacija v Trstu.

Trst, 11. sept. 1907.

Mnogobrojno tržaško delavstvo je zelo diferencirano po strokah ter po različnem strankarskem in političnem naziranju. Kar se tiče prvega: socialnopolitičnih teženj njegovih, delavskega varstva v posameznih strokah, ureditve delavskega razmerja po modernih delavskopogodbenih načelih, delavske samopomoči in organizacije, njegovega zavarovanja, izboljšanja plačilnega razmerja in delavnega časa, se za tržaško delavstvo stori veliko premalo. Do najnovejšega časa so n. pr. pristaniški delavci bili pravi sužnji in pomorščaki so n. pr. še sedaj, bodisi v zavarovalnem in plačilnem, bodisi v higiensko-socialnem oziru na ladjah tako zanemarjeni, kakor skoro nobena druga stroka. Boriti se morajo celo za primitivne pravne pomočke in določbe, ker je dosedanje pomorščakovo pravo čisto zastarelo.

Tržaška socialno-demokratska stranka se je resda lotila strokovne organizacije delavstva in mi smo zadnji, ki bi hoteli tajiti, da ni delala iz pravih nagibov in storila kolikor je mogla. Smisla za delavske potrebe ne odrekamo stranki. Ponesrečila se ji je dejansko trdna organizacija zato, ker sta ji napoti dve dejstvi, preko katerih iz socialno-demokratske stranke ne vodi nobena pot: to je narodnostno

Ivo Česnik.

V kavarni.

Vselej, ko mu gledam v suh obraz, črno brado in modre, globoke oči, vselej, ko slišim njegove jedernate besede, ki kipe iz srca in padajo v srce in vžigajo plamen kot iskre, se mi stori milo v duši. Taka moč, energija, tak talent!

Sedel je pri oknu in gledal zadnje številke ilustriranih časopisov. Zdajinzdaj je zmigal nervozno z glavo, kot bi mu ne bilo kaj prav.

Po kavarni je bilo polno dima, sleherni kotiček je bil napolnjen z njim. V velikih kolobarjih je plesal okrog svetilk, nad glavami zamišljenih filistrov in mladih študentov, ki so biljardirali pri treh zelenih mizah, ovijal se je okrog kodrastih las laških tarokistov, ki so glasno kramljali v kotu poleg vzvišenega prostora, na katerem se je šopirila bleda blagajničarka in se melanholično ozirala po gostih.

Stopil sem k njemu in ga pozdravil:

»Bog te živi! Ali si pri volji? Malo prisedem.«

»Le sedi! A vedi se pametno in ne glej me tako kot Judje, ko so križali Krista. Prokleta sem danes jezen, žolč me boli, zato me ne draži!«

»Ali misliš spet na domovino?«

»Saj sem ti pravil že stokrat, da sem ji obrnil hrbet. V domovini se godi dobro samo norem, sklonjenim hrbtom, klovnom in krjavljem.«

Prišel je dolg, suh marker in se priklanjal. Naročil sem črno kavo.

»Prahu še nisi otreseš s čevljev, prijatelj. Menda postaneš tudi abstinent, kot filozof Bledota, ki se hoče s tem prikupiti svoji bodoči lepi in milostni. A poznam te, da ne ljubiš posebno vode. Filozof Bledota pije samo vodo in mleko. Zato so njegove misli in besede blede, vodene in mlečne. Povej mu to!«

Strežaj je donesl kavo in kup časopisov. Jezil sem se nad dolgočasnimioticami, Hrast me je gledal in se mi cinično smejal.

»Ne jezi se!«

»Ne boj se zame, prijatelj Hrast! Ali pišeš kako novo študijo?«

Krvoses kapitalizem.

MAVSANJE.

Bili so časi, ko so bili socialni demokratje največji nasprotniki vojaštva. Tudi slovenski Etbini Kristan je velikokrat ropotal in se jezil čez vojaštvo bodisi na shodih, ali pa v svojem listu. No, pa naš ljubi prijatelj Etbini je še zdaj hud na armado. Hud tembolj, ker zdaj šele vidi, kaj da je izgubil, ko je zapustil častniške vrste, kjer je bil tako rad. Zdaj je namreč naš Kristan postal šomašter v ljubljanski Dramatični šoli in ima z gospodo več opraviti, kakor pa s soc. demokratskim delavstvom. In zato so pa tudi postali hudi nanj ljubljanski socialni demokratje, ki zdaj brez svojega oficirja vodijo ljubljansko soc. demokratsko politiko. V Ljubljani je zdaj pri njih na vrhu Kocmur, o katerem trde, da ni nikakor sovražen armadi, ker je šel svojčas prostovoljno k vojakom. Njegov dober prijatelj Praček trdi, da jo je odkuril Kocmur svojčas prostovoljno k vojakom, ker se je bal posledic neke mladeniške nehude šale na ljubljanskem Gradu.

Ljubljanski socialni demokratje imajo popolnoma prav, da so dali zdaj Kocmurju, ljubitelju vojaštva, mesto generala, pardon majorja, ljubljanske socialne demokracije. Kaj Kristan Etbini! On ni več modern. Kocmur pa je, ker je že takrat, ko je prostovoljno šel k vojakom, že naprej vedel, da se bo socialna demokracija glede na vojaštvo preosnovala. Zato pa ljubljanski soc. demokrati Etbini več ne zaupajo in se rajši pokore hreščeci podčastniški, kakor pa fini komedijantski Etbini komandi.

Naša država ima v miru 365.000 mož pod orožjem, v vojski pomnože to število na 2.560.000 in z rezervami celo nad 4.000.000 mož. Nas stane armada na leto že v miru 430 milijonov kron, v vojski stane pa seveda še veliko več. Ako bi pa izbruhnila splošna evropska vojska, bi bilo pod orožjem 16, z rezervami pa 34 milijonov vojakov.

Krščansko-socialni politiki so že od nekdanj odločni nasprotniki takozvanega militarizma. Smrtne žrtve, opustošenja in npravne posledice militarizma niso ugodne zanj. Z gospodarskega stališča je obsojal militarizem n. pr. 1875 kršč. socialni politik Osseg, ki je pisal o njem: »Nečuvvene so denarne operacije, ako nastane kaka vojska. Ogromne vsote stane mobilizacija in oskrbovane čete. Denarni mogotci imajo takrat svoje zlate dni. Najemati morajo posojila tudi države, ki imajo dobro urejeno denarno gospodarstvo. Države, ki nimajo ugodnega denarnega položaja, morajo plačati ogromne obresti. V vojskah so si pridobili svoje bogastvo Rotschildi in drugi. Vojske koristijo predvsem judom, ljudstvo pa uboža.

Zato so delali kršč. soc. politiki vedno nato, da ovirajo izdatke za vojaštvo in da delujejo za svetovni mir. Seveda prezreti pa ne smemo, da je neumen oni, ki bi zahteval: zdaj pa kar odpravimo armado v naši državi. Če bi kje to storili, izročeni bi bili prebivalci takšne države milosti in nemilosti sosednje države.

Le socialni demokratje so na svojem mednarodnem kongresu l. 1900 sklenili, da se hočejo z organizacijo mladine boriti proti militarizmu in da morajo soc. dem. poslanci po vseh zbornicah glasovati proti vsakemu izdatku za vojaštvo, mornarico ali pa za takozvane kolonialne ekspedicije.

Zdaj pa že ni več tako hudo. Saj imajo na Francoskem socialisti dva ministra, ki se

»Tudi zredil se je, falot. V kratkem dobi ženo. Prehitel me je lump. Ženske tudi računajo s praktičnimi razmerami, in moja nekdanja Marta rajši objema tolsti vrat profesorja Goloba, kot pa poljublja suhe kosti literata Hrasta.«

Začel je zabavljati na ženske. Cela ploha tidih besedi se je vtila iz njegovih ust.

Na dnu duše se je pa vzdignila svitla podoba in je prevzela njegovo srce. Spomnil se je pomladanskih dni, ko je bilo tako jasno in so plesale mogočne barve po zelenih drevesih in je pela kukavica v gozdu. Takrat je bilo lepo, kot da so vstale vile iz zelenih voda in si spletale lase v lunojasnih nočeh, ko je on kramljal o ljubezni z Marto. Zdaj je zima. Gosti kosmiči padajo izpod neba, ki leži poveznjen na zemljo. Morda gre potnik čez polje in mu je neprijetno pri srcu, ker leži vse mrtvo pod odejo. Zima je bila tudi v njegovi duši.

»Čemu samo zabavljaš?«

»Jezem sem, saj sem ti rekel. Čutim, da ne bom dolgo.«

veda na socialno političnem polju ne storita ničesar. Kadar prično delavci ropotati, pa pričnejo vladni krogi strašiti z Rimom in ti vpri zote na Francoskem tako priljubljeno farško gonjo. Zato pa čujemo tudi že pri nas, da hočejo priti do vlade soc. demokratje v zvezi z denarnimi mogotci. Socialno demokratsko časopisje, predvsem znanstveno, odločno naglašča, da ne nasprotuje več vojaštvu. K večjem še naglašajo, da hočejo imeti vojake prostovoljce in pa najemnike.

Da srečuje socialne demokrate pamet, je veselo znamenje. Postanejo lahko še sčasoma pametni ljudje. A hitro in zelo hitro menjava soc. demokracija svoja načela. Ni čuda. Saj imajo osobito v soc. demokraciji glavno besedo judje. Prišlo je že tako daleč, da delujejo milijonarji za socialno demokracijo in vejo tudi zakaj da to delajo, ker hočejo razbiti tisto delavsko moč, kolikor jo je še v avstrijski socialni demokraciji. Zdi se nam, da bomo prisiljeni, dajati zdaj novice o socialni demokraciji pod oddelek: Krvoses kapitalizem.

Med brati in sestrami.

Prevalje. (Koroško.) Vsakemu je znano, kako neznosno breme nam je naš žalostni deželni zbor koroški naložil na rame s tem, da je nam osebno vino obdačil s celimi 12 kronami na hektoliter. Ni ga menda človeka na Koroškem, naj je že liberalce ali veren katoličan, Slovenec ali Nemec, da bi se ne hudoval čez ta nečuvveni davek, ki je menda edini svoje vrste na svetu. Naše katoliško delavsko društvo je sklenilo delati na to, da se ta davek za delavca in za kmeta odpravi ali pa vsaj zniža. Napravili smo tozadevno prošnjo na inšpektorat deželnih naklad in nabrali 220 podpisov. Na poziv inšpektorata poslalo je društvo svojega zastopnika v Celovec, da bi se v imenu delavstva pogajal radi znižanja vinskega davka. Po dolgoletni razpravi se je odločnemu nastopu našega vrlega zastopnika g. L. Žagarja, ki ima v tem oziru veliko zaslug, posrečilo, da se je delavcem in bajtarjem naklada na vino znižala od 12 kron na 50 vinarjev, ali samo tistim, kateri so prošnjo podpisali. Vsakdo izmed podpisanih plača 50 vinarjev kot odkupnino proti visokemu davku. Mimogrede bode omenjeno, kakšno nezaupanje gojijo do nas naši sociji, da je že uprav smešno. Nekaj socialnih demokratov iz Leš se je namreč tudi podpisalo na dotični poli. Ali klerikalni »bavbav« jim ni dal miru in zopet so se pustili prečrtati, češ, da to zlorabimo samo v strankarske namene, ker smo se takrat ravno pripravljali tudi na državno-zborske volitve. Zdaj se jim pa prav iz srca smejimo, ko si ližejo prste v kazen za svojo nezaupnost. Tako se godi tistemu, ki povsodi vidi le »črnega vraga« na steni. Med 12 kronami 50 vinarji je pač kaj lep razloček, kaj ne? Sitnosti imamo zdaj pri pobiranju navedenih zneskov, ker je precej delavcev podpisalo prošnjo, ki si ne naročujejo vina in se zato branijo plačati borih 50 vinarjev. Vzajemnosti in požrtvovalnosti pač zaman iščeš med našimi ljudmi.

Idrija. »Slov. Narod«, ki nima družega namena, kakor kakemu človeku, osobito pa delavcu vzeti dobro ime, piše dne 5. t. m. med dopisom o Gostinčar-Julčetovi aferi še sledeče: »Gostinčarjev zagovornik je predlagal kot pričo proti Novaku še nekega Leopolda Lapajneto, poslovodjo Krščanskega gospodarske-

»Pojdi domov, da ozdraviš od dušnih bežnosti.«

»Rekel sem, da sem obrnil farizejstvu hrbet. Duševnih bolezni ne ozdravi domovina. Ozdraveti mi je edino mogoče, če postanem farizejec. Tega pa ne storim nikoli. Jaz sem Hrast in ostanem Hrast. Praviš, naj grem domov. Kaj zrem, če pridem dol? Drugega ne, kot to, da je na primer voda mokra. Sicer so me pa skoro spodili iz domovine, zato se ne vrnem še kmalu.«

Vedno več dima je plesalo po kavarni. Hrastove oči so zrle motno in žalostno, nekam v daljavo so zrle. Tako so navajeni gledati ljudje, ki veliko mislijo in imajo globoko čuteče srce.

»Zakaj so tvoje oči tako otožne?« sem ga vprašal.

»Hudiča, kaj še nikoli nisi čul historije o molzni kravi. Zdaj mi je prišla na misel tista historija. Zato sem žalosten, ker imam rad tisto kravo kot punčičo svojega očesa. Pojdi in jo kupi, da bo v varnejših rokah. Jaz nimam denarja, honorar mi je pošel. Stori to! Slavili

ga društva v Idriji, kateremu se je nedavno na javnem shodu očitala goljufija, a mož še do danes ni storil ničesar, da bi ovrgetl to očitaje. Nam znanega dopisnika »Sl. Naroda« pozivljamo, da ako je že pozabil, kako je ovrgetl naš tovariš Lapajneto to očitaje takoj na shodu, da naj vzame v roko list »Našo Moč« z dne 3. maja, ko smo napisali ves odgovor Lapajnetov na izrek našega debelega Tončeta, katerega izraz je bil pa le iz zavisti, ko ne more on tudi pri naši zadruzi spraviti kakega capina z zakrpanimi hlačami, kakoršne je prinesel v Idrijo, za poslovodjo. Ne bomo ponavljali celega dopisa z »Naše Moči« z dne 3. maja ali omenjati moramo tukaj le, da na javnem shodu dne 20. aprila se Lapajnetu ni očitala nobena druga goljufija, kakor da po krivici vleče od erarja provizijo, ako pa le hoče dopisnik »Sl. Naroda« počrniti Lapajneto s kako goljufijo, naj pa napiše v listu, kaka goljufija se mu je očitala; dokler tega ne stori, ga imenujemo javnega lažnika in obrekovalca. Našega Tončeta pa prosimo, da naj pove v listu »Naprej«, kako vleče pa isti njega pristaš, ali po pravici ali po goljufiji provizijo, ki je bil provizioniran z dnem 1. avgusta t. l. Dopisniku »Sl. Naroda« pa svetujemo namesto, ko s takimi nesramnimi lažmi blati delavce, naj raje odgovori na poziv zadnje notice v listu »Naša Moč« z dne 26. julija t. l.

Iz idrijskega okraja. Shodi poslanca Gostinčarja. Poslanec Gostinčar prav pridno prireja shode v našem okraju. Tako je prav. Ime je že več shodov. Zadnje nedeljo je imel zopet dva shoda, ki sta bila oba prav dobro obiskana. Na Vojskem še ni bilo doslej tacega shoda. Udeležila se ga je velika množica ljudstva. Gospod poslanec je razložil, zakaj ne morejo poslanci S. L. S. v Jugoslovanski klub, ker v njem sede nekateri ljudje, ki jim ni prav nič mar za noben program, ampak delajo s hinavščino prepire med ljudstvom. Shod je odobril z navdušenjem postopanje poslancev v Slovenskem klubu. — Isti dan se je vršil shod v Konomlji. Tudi tu je govoril posl. Gostinčar ob veliki udeležbi poslušalcev. Govoril je tudi na obeli shodih neumorno delavni župnik na Vojskem g. Gnezda. Gozdarski delavci so sklenili resolucijo za popljšanje in jo izročili poslancu Gostinčarju, naj vse stori, da se razmere gozdarskih delavcev v kratkem uredi, ljudstvo je s svojim poslancem zelo zadovoljno in mu odkrito zaupa.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Zopet so nam ovinkarji namazali nekaj gradiva v »Štajercu«. Največ se je potrudila iznad kota bivajoča trebušasta metla, ki smo jo doslej opažali brez dela postopati po krčmah, zadnjič pa se je potrudila »puže« pometat, ne vedoč, da jih je od strica črez vzel Oberštajerc. Zato je metli ustavljal pot, češ, iz te moke ne bo kruha, ako ne plačaš, na puf ne bo nič, ker kadar vračaš, ti hrbet obračaš! »Saj ti dam, kar bom iztrževal od Anža za razžaljenje časti.« Za tisto ne dam niti stare zemlje, ne pa celo jago, lov je moj! In tako se je ovinkarska metla žalostna stisnila v kot. Če vas še bodo kaj prsti srbeli, se pa še spomnimo o priliki celega »Štajerčevega« štaba, ki prisega v novejši dobi na »Narodni List« in že komaj čaka na stričevo novo kaso, da bi jo pridno hodil praznit, saj notri nima nikdo kaj dati, ko spoštovani gospod iz Ročice, ki pa še ne trobijo v Peklarjev gramofon, čeprav so v odboru. Ne hodite na solnce, če se bojite za maslo na glavi, so rekli hudi očka Istrijanar. Zapomnite si to, vsi

te bodo kot Herostrata, ki je zažgal Dianino svetišče.«

»Slavo prepustim tebi! Povej mi odkritosrčno, koliko časa že nisi bil v domovini?«

»Poldrugo leto že prosjačim tod. Takrat sem bil doli eno poletje. Ne misli, da se je moj hrbet krivil pod biči farizejcev. Na gore sem lepo plezal in gledal »temno zelen planinskih trav in vedro višnjevitost višav«. S samimi pristnimi ljudmi sem živel, s kraviimi pastirji, kmeti in originalnimi gorskimi župniki. To je užitek: narava in ljudje, vzrastli iz te narave.«

Tako sva govorila tisti večer, kar nama je prišlo na misel.

Naenkrat so se mu zagledale oči v daljavo. Videlo se je, da mu je prišlo na misel nekaj lepega, globokega. Poklical je strežaja, plačal in se poslovil.

Zunaj je padal sneg, vsa narava je ležala pod blede odeje. Zdelo se je, da hrani v sebi nekaj skrivnostnega in velikega.

naduti zaničevanci prostega ljudstva! Prišlo bo še več na dan, ako nam bodete usiljevali svojega ilustriranega Krokarija z neslanimi bici in druge juks-karte, ki kažejo hotentotsko izobrazbo. Našim slojem, ki vas rede, še vredni niste čevlja zavezati, taka je vaša olika. Prijatelji, oprimate se »Naše Moči«, ki nas tako krepko brani! Pristopajte tudi k društvu, ker le v združitvi je moč! Več ko nas bo, bolj se nas bodo bali ona huda gospa, ki so nas doslej prezirljivo zmerjali kot sodrgo, ksindl in viničarske trotline. Maščujmo se s tem, da po vzgledu dopisnikom dobimo za vsak lažnjivi »Štajerčev dopis enega naročnika kršč. lista. Nande pa se naj hladi na planinah, da ne bo več hodil v farovš ob 9. uri zvečer za ka-planom vohunit. Srečen pot na Koroško!

Prometna zveza.

Mesečni shodi v »Prometni zvezi«. Glavni odbor »Prometne zveze« je sklenil, da se ima na vseh krajih, kjer so podružnice ali plačilnice tega društva, vršiti vsak mesec vsaj po en shod železničarjev. Ta sklep zveze je gotovo za dobrobrati, ker socialni demokratje s svojim znanim terorizmom delajo na vse kriplje, da slepe in preslepe kolikor mogoče veliko železničarjev. Na teh shodih naj se obravnavajo stanovske stvari, odločno pa tudi zavračajo laži in slepljenje rdečih bratcev, katerim ni prav nič drugo mar, kot da kolikor mogoče veliko denarja izžamejo iz ubogih železničarjev. Shode v slovenskih pokrajinah bo naznanjala »Naša Moč«. Prosimo pa tudi, da se nam o vršičih shodih pošljejo točna poročila.

Podržavljenje privatnih železnic. Naša avstrijska vlada bo še letos predložila državnemu zboru načrt za podržavljenje nekaterih privatnih železnic. Železničarjem bo to gotovo všeč. Na privatnih železnicah, ki so večinoma last bogatih borznih judov, se delavstvo samo izžema. Veliko službe, slaba plača, slabo zavarovanje, pritožiti se pa ni nikamor. Če se že kdo pritoži, ga pa izpode iz službe. Za delavstvo se prav nič ne skrbi, ker bogati judje gledajo samo na to, kako bi si pridobili več dobička. V Avstriji imamo sedaj še sedem velikih in nekaj malih privatnih železnic. S podržavljenjem bo šlo tudi težko, ker bogatini ne bodo radi izpustili iz rok mastnih in debelih zlatih telet. Upamo pa, da bo državni zbor in vlada vse storila, da iztrga uboge železničarje iz rok bogatih židovskih pijavk.

Za tobačno delavstvo.

Socialni demokratje in tobačne delavke. Ker socialni demokratje dobro vedo, da z zablavljanjem čez »farje« nič ve čne vleče, posebno ne pri tobačnih delavkah, zato si izmišlujejo vsakovrstne stvari, s katerimi bi radi begali delavke. Znano je, da dobivajo delavke gotovo množino tobaka, ki ga naj obdelajo vsak dan. Pri plačah, ki sedaj vladajo, je ta množina tobaka tako velika, da ga posebno starejše delavke težko podelajo. Sociji pa hočejo sedaj, naj bo delo plačano od kile. Gotovo je, da bodo plače od kilograma potem še veliko manjše in bodo delavke še manj zaslužile. Sociji tudi hočejo, naj bi bil sobotni popoldan popolnoma prost in naj bi delavke med tednom bolj pridno delale in hitele, da bi nadomestile soboto popoldne. Mi bi gotovo ne imeli nič proti temu, da je sobota popoldne prost, toda naj bo plačan brez da bi ga morale delavke notri prinašati. Saj je znano, da delavke med tednom veliko trpe in hite, ker je veliko priganjačev, da bi si pa še s posebnim doprinašanjem in priganjanjem kvarile svoje že itak slabo zdravje, zoper to smo pa odločno. Pomislimo tudi na to, da je mnogo delavk tudi rodbinskih mater, ki imajo doma otroke. Ko pride domu iz dela, treba ji je opravljati težka domača dela pozno v noč; zjutraj mora zopet kmalu biti po koncu, da izvrši najnujnejša domača opravila. Če pa se jo še v tovarni hudo naganja k delu, potem ji moči hitro opešajo in le prekmalu mora umirati. Sicer pa, gospodje socialni demokratje, le ne priganjati k delu čez meje, ker imamo priganjačev le preveč v tovarni sami in ne rabimo vas prav nič.

Lepe stvari nam obetajo socialni demokratje. Hočejo, da bi med tednom bolj hitele delati. No, to bo lepa soc. demokratska država, če se bo delalo samo tri ure na dan, a se bo takrat ljudi tako priganjalo, da bodo morali v treh urah napraviti delo za osem ur. No, pa za vse ne bo enako v tej socialnodemokratski državi. Saj bodo tudi uradniki in ti bodo go-

tovo sedanjim agitatorji za rdečo obljubljeni delo. Ti seveda ne bodo delali, pač pa kot sedaj le priganjali. Hvala lepa za tak socialni program!

Tovarniške delavke so sicer po imenu že dolgo znane, toda šele v devetnajstem stoletju se je pričela človeška družba nekoliko zanje brigati, zato so delavke dandanes tako malo organizirane. Delavka, kot član družbe, je gotovo toliko vredna, da se jo upošteva. Delavka pa, ki z roko dela in nabira kapital za človeško družbo, pa zasluži, da se zanjo tudi poskrbi, se jo varuje pred krivico in se ji pomaga do voljnega gmotnega stanja in človeku podobnega življenja. Delavke so povsod slabše plačane kot moški, dasiravno morajo opravljati njihovi moči neprimerno težja dela kot moški. Ženska delavka nima nikjer nobenih pravic, dasiravno ji grede kot trpinu, članu družbe in matere. Treba je združiti ženske delavke v močna društva, v katerih si bodo znale priboriti svoje pravice. Moški delavci pa naj z vso svojo silo podpirajo žensko stremljenje po njihovih pravicah, ker le če si boste oba enaka in zadovoljna, je mogoče, da bo njihovo medsebojno življenje tudi kolikor mogoče srečno.

Nekaj o bolniškem zavodu. Pravila delavskega bolniškega zavoda v ljubljanski tobačni tvornici ima vsak član v roki. Naslanjajo se zavodova določila na avstrijsko postavo o zavarovanju delavcev iz leta 1888, ko so uvedli v naši državi splošno bolniško zavarovanje. Zavodova pravila določajo glede na podpore čno, kar določajo postavna določila sploh za bolniškemu zavarovanju podvrženo delavstvo. Imajo torej pravila one splošne pomanjkljivosti, ki jih grajajo sploh pri sedanjih postavi o bolniškem zavarovanju. Erar prispeva za bolniški zaklad polovico one vsote, ki jo plačuje tvorniško delavstvo. Glede na nekatere precej važne stvari je pa tobačno delavstvo precej na slabšem, kakor drugo delavstvo. Nočemo naglašati, da § 6. naravnost nasprotuje postavi, ki določuje, da takozvane kategorije ali dnevne mezdne vrste določa v Ljubljani m. magistrat in da so pravzaprav sedanje nepostavne mezdne vrste in seveda ž njimi vred tudi bolniške podpore nižje, kakor za ostalo ljubljansko delavstvo. Erar je skop in gre se mu za to, da manj plačuje. Razlikuje se pa uprava bolniškega zavoda precej od uprave drugih bolniških blagaj. Pri ostalih bolniških blagajnah imajo delavci v odboru po svojih zastopnikih vodstvo v rokah. Ne tako pri tvorniškem bolniškem zavodu, ki ne pozna upravnega odbora, marveč le odsek udov in sicer širji pa ožji odsek. Tisti širji odsek je slabo skrupulalo. Ne glede na to, da imenuje tvorniško ravnateljstvo šest njemu ljubih udov, pa nima druge pravice, kakor da izreče svoje mnenje o računu za preteklo leto in pa da izjavi, kako sodi o predlogih vodstva in pa tvorniških zdravnikov in sme celo predlagati izpremembo pravil. A ker ima pravico vsake bolniške blagajne občni zbor, da namreč tudi sam sklepa, pa ta odsek nima, kar je vsekakor v protislovju dasi postavno z v Avstriji navadno delavsko zavarovalno postavodajo. O obravnava se napravi zapisnik, ki se predloži v razsodbo c. kr. generalnemu ravnateljstvu. Širji odsek voli dva, ravnateljstvo tovarne pa tudi določi dva člana za takozvani ožji odsek. Ta ožji odsek je nekak upravni odbor zavodov, a natančne določbe zanj izda vodstvo tovarne. Ta določila so krivična. Zapostavljajo tobačno delavstvo za drugo avstrijsko v bolniških blagajnah zavarovano delavstvo, ki ima po postavi v zvezi z delodajalci samoupravo v bolniških blagajnah. Ta krivica se mora odpraviti. A še nekaj pogrešamo v določilih našega bolniškega zavoda. Pri sporih med vodstvom blagajne in pa med člani, ko se gre za podpore, ima pravico, da razsodi spor razsodišče, izvoljeno na občnem zboru. Tega določila pa naš zavod nima in zato je delavstvo v prepornih slučajih prepuščeno odločbi birokracije. To pa ni zdravo in tudi ne primerno našemu socialno prosvitljenemu času. Vprašanje kratkega časa le je še preosnova postave o delavskem bolniškem zavarovanju. Zato je pa nujno potrebno, da prične tobačno delavstvo že zdaj delati nato, da se ne pozabi nanj, ko pride zadeva v pretres. Opozarjamo nato predvsem organizirano tobačno delavstvo, a tudi državno-zborsko zasedanje.

Z lastnimi močmi.

Občni zbor Strokovnega društva na Savi, ki se vrši v nedeljo, dne 15. t. m. na Javorniku, se ne vrši, kakor je bilo zadnjič naznanjeno v

gosti ni »pri konjiču«, ampak v gostilni pri Vođičarju.

Mengeš. V nedeljo, dne 8. t. m. se je vršila pri nas velepomembna slavnost. Pri nas je mnogo delavstva in to delavstvo se zbira v Izbobraževalnem in podpornem društvu, ki je obhajalo ta dan svojo desetletnico. To društvo si je sedaj napravilo lep dom z veliko in krasno dvorano, ki je bila ta dan blagoslovljena. Slavnost se je izvršila nepričakovano sijajno. Zastav je bilo trinajst. Udeležilo se je te slavnosti jako veliko delavstva. Na slavnost je prišel tudi državni in deželni poslanec dr. Krek. Društvu želimo v novem domu mnogo sreče in krepkega dela za ubogo ljudstvo in posebno še za delavstvo.

Sem z našimi pravicami!

Okno v svet.

Vun s splošno in enako volivno pravico za deželne zборе! Pribijemo danes sledeče: Za nižjeavstrijski deželni zbor so izdelali krščanski socialci zakonski načrt, po katerem naj bi se uvedla zanj splošna, enaka in direktna volivna pravica. Pravico, da voli, naj imej vsak moški, star 24 let in ki biva 3 leta v dotičnem kraju. Vlada je za izjavo, da ne more potrditi, da se uvede za deželne zборе splošna in enaka volivna pravica. Vlada sodi, da imajo deželni zbori drugačen delokrog, kakor državni zbor in da morajo biti prevsem zastopani v deželnih zborih oni sloji, ki plačujejo direktne davke. Vlada je voljna le, da se poleg že obstoječih skupin ustanove še splošne skupine za deželne zборе. Naše stališče glede na to vprašanje je jasno. Mi najodločnejše zahtevamo, da se uvede tudi za deželne zборе splošna in enaka volivna pravica. Dozdajne kurije, v katerih so imeli odločilno besedo veleposestniki in pa mestni zastopniki, so dovedle deželne uprave na rob propada. Nujno potrebno je, da se vrede razmere dežel. Tudi sloji, ki ne plačujejo nikakega direktnega davka, prispevajo k deželni upravi, pravic pa nimajo nobenih. Naše delavstvo mora nastopiti z vso odločnostjo, da se uvede v deželne zборе splošna in enaka volivna pravica.

»Rdeči Prapor« — glasilo norcev. »Rdeči Prapor« že skoro dve leti prinaša dolgočasno in kot kurja čreva dolgo povest ekskaplana Kirchsteigerja. Da bi bila povest lepa in za delavstvo poučna, — o tem sami uredniki »Rdečega Praporja« niso prepričani. Ali povest je silno dolga in neumna. Pisal jo je človek, ki je sedaj v norišnici, in ni znal nikdar končati. Povest je pa tudi silno neumna, da je nikdo ne ume, in to je ravno socialno demokratskim urednikom všeč, ker hočejo biti dosledni svojemu načelu: Dokler so ljudje neumni in ne razumejo, kaj beró, toliko časa za nas pšenica cvete. No, na Kranjskem jim pšenica ravno ne cvete, s to povestjo bo pa kar pred cvetjem pozebla. Sicer pa častitamo našim rdečkarjem na duševni hrani, ki jim jo dajo bolniki iz norišnice.

Slab čas socialno-demokratskih urednikov je takozvani »Saure Gurkenzeit« ali pasji dnevi. Ker je povsod vroče, se navadno socialno-demokratskim urednikom v tem času vse iz glave izkadi, kar bi sicer bilo še za list, ki ga beró nevedneži. »Rdeči Prapor« prinaša že dolgo časa dolgozvezo povest obnorelega Kirchsteigerja, Mlinar pa kot urednik »socialne« revije hodi okrog birokratov, da mu dajejo podlistkov. Socialna revija in podlistek — hm! Socialno-demokratska revija — pa birokratski podlistek — hm! No, komur je to prav, nam tudi.

Svobodomiselni shod v Pragi. V Pragi se je vršil te dni shod svobodomiselcev celega sveta. Družba je bila prav lepa: Nekaj zmedenih filozofov, anarhistov, socialnih demokratov, največ pa judov in faliranih duhovnikov. Govorilo se je samo proti veri. Kako bi se pa pomagalo delavcu, o tem se pa prav nič ni razgovarjalo, dasiravno je bil idrijski Kristan navzoč. Saj tega ti ljudje itak ne vedo. Kregali so se, pametnega pa prav nič naredili. Vsi drugačni so pa katoliški shodi. Povsod se socialna stran našega delavstva preresetava in iščejo pota do boljše bodočnosti delavstva. No, pa človek je že od tega sit, če zna čez »farje« zabavljati, kaj ne, Kristan?

Idrija. Zelo smo pred svetom počaščeni. Na shodu iz družbe izvrženih anarhistov, fra Na shod iz družbe izvrženih anarhistov, fra-masonov in faliranih duhovnikov, je zastopano tudi idrijsko društvo »Naprej«. G. Ante-Kristan si je štel v posebno dolžnost, pokazati to društvu vsemu degeneriranemu svetu, zato je šel

za delavske žulje na brezmišelnih shod svobodomislecev. Mož nikdar doma ne more trpeti duhovnikov, tje se je pa šel ponujati duhovnikom, kakor so Aschkerec itd. Napravil je vsem seved velik poklon, a sebi največji poklan nemnosti. Ali nima socialna demokracija drugega dela, kot da dela štafažo ljudem, katerih se vsak pošten človek sramuje, kot so anarhisti. No, gliha skup štrih. Aschkerec-Kristan to bo zveza, ki bo pri Slovencih imela »velikanski (?) vpliv«. Mi samo častitamo Kristanu da se je enkrat pobratil z duhovniki in prepričani smo, da jih ne bo več sovražil.

Socialna delavska šola na Dunaju se vrši od 1. do 31. oktobra t. l. na Dunaju. Želeti je, da bi tudi naše delavske organizacije odposlale če jim je to mogoče, kakšnega delavca ali delavko v to šolo. Stroški za mesečno bivanje na Dunaju se računajo približno na 150 kron. Namen šole je, da vzgoji spretne agitatorje in govornike.

Tatvina pri socialno-demokratski organizaciji »Union«. Pri krajevni skupini socialno-demokratske krajevne skupine »Union« so dognali, da manjka pri vplačevanju prispevkov 20.000 kron.

Hud poper je bil za nemške socialne demokrate, ko je na štutgartskem socialno-demokratskem mednarodnem shodu francoski socialist Hervé zmerjal nemške socialne demokrate. Staremu Beblu je očital, da pravi zdaj namesto: Proletarci, združite se! le še: Proletarci vseh dežel, morite se med seboj! Poredno je rekel, da je nestrpno čakal trenutka, ko izpозна nemške socialne demokrate, ki jih je do zdaj poznal le iz njihovih sporov glede na razlago Marksovih načel. Videl je zdaj nemške proletarce na štutgartskih ulicah, ki so vsi dobri, zadovoljni in siti špisarji.

Molčali so Bebel in drugi jezičniki nemške socialne demokracije, ko jih je nahrulil francoski Hervé še naprej in jih zmerjal z volivnimi in števnimi stroji, stranka mandatov in pa kas.

Proti rumeni nevarnosti so na mednarodnem kongresu v Stuttgartu tudi zelo ropotali. Kitajce in Japonce bi bili najrajše utopili v žlici vode, a zato so se pa zelo goreče zavzemali za uboge rumunske juče.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 28.05.26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofojfo št. 19. — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.

Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporočam svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelastih ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter zastorjev, barvarija in likanje usnja

na par
Poljanski nasip
Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežb točen Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

AUSTRO = AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

Potniki v Ameriko kateri želijo dobro, po ceni in za neshjivo pocelvali naj se obrnejo na
Simona Kinetelka
v Ljubljani Klotovrske ulice 28.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporočam svojo **trgovino s klobuki in čevlji**

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene